

Katarína Revallová

Sme odlišní a to je to, čo nás spája

Esej v rámci projektu "Odhaľ nácka", organizovaného Slovenským zväzom protifašistických bojovníkov, dvojtyždenníkom antifašistov Bojovník a Friedrich Ebert Stiftung, zastúpením v Slovenskej republike

Pojmy nacizmus a fašizmus sa nám priamočiaro spájajú s druhou svetovou vojnou. Azda sa mnohí nazdávali, že hrôzy, ktoré nevinní ľudia dennodenne zažívali, vymiznú. Verili, že po skončení vojny sa už nikdy nebudú musieť báť byť samými sebou, že sa nebudú musieť skrývať v pivničných priestoroch a žiť v strachu, čo nový deň prinesie. Dnes, v 21. storočí, sa však stretávame s pojmami ako neofašizmus či neonacizmus. Ide o hnutia, ktoré chcú pokračovať vo fašistickej či nacistickej ideológii. Ako je ale možné, že aj po tom všetkom, čo sa v relatívne nedávnej minulosti odohralo, sa nájdu ľudia, ktorí sú zástancami týchto extrémistických myšlienok?

Ľudská povaha je formovaná a ovplyvňovaná prostredím, v ktorom sa jednotliviec nachádza. Vieme, že nacizmus sa začal prejavovať v Nemecku koncom dvadsiatych rokov minulého storočia. Netrvalo dlho a tieto extrémistické názory sa začali rýchlo šíriť medzi verejnosťou. Pomohla tomu aj hospodárska kríza a prirodzená potreba nájsť vinníka. Nacistická propaganda ponúkla riešenie – za všetkým hľadaj Žida. Pretrvávajúca hospodárska kríza upevňovala moc fašistov a akoby poskytla argumenty k šíreniu nenávisti voči Židom, ktorí podľa ich ideológie boli príčinou všetkého zla. Vieme, že počas druhej svetovej vojny nešlo len o prenasledovanie židovského obyvateľstva. Fašisti začali postupne odstraňovať aj homosexuálov, Rómov a slovanské národy, ale aj svojich politických oponentov, jednoducho povedané, ľudí, ktorí neboli v súlade s nemeckým árijským ideálom. Neskôr začali vznikať mnohé kampane, slogany a iné propagandy, ktoré podporovali diskrimináciu týchto menšín. Dostali sa aj k nám a spôsobili rozpad Česko-Slovenska, pretože slúžili ako politický nástroj na ovládanie spoločnosti, aj ako nástroj obohatenia.

Nadviazala by som na citát španielskeho filozofa a spisovateľa Miguela De Unamuno Y Juga. „Fašizmus sa lieči čítaním, rasizmus cestovaním.“ Samotná história sa zakladá na predpoklade, že sa ľudia v budúcnosti vyvarujú chýb, ktoré naši predkovia spravili. Je nesmierne dôležité vedieť o udalostiach z minulého storočia a porozumieť im, chápať historické súvislosti, aby sme neskĺzli na zlé chodníčky. O katastrofách spojených s holokaustom, arizáciou či akoukoľvek inou formou diskriminácie sa vieme informovať prostredníctvom filmov, kníh, fotografií, či dokonca výpoveďami svedkov, ktorým sa podarilo zachrániť.

S už spomínaným rasizmom sa však aj naďalej stretávame. Vďaka technickému pokroku je dnes celý svet prepojený, a preto sme všetci o niečo viac informovaní o udalostiach odohrávajúcich sa za hranicami Slovenska či Európy. Sme svedkami absurdného správania sa voči ľuďom inej rasy, iného vierovyznania a akejkolvek inakosti. Najsmutnejšie na tom je, že väčšina týchto názorov sa zakladá na predsudkoch. Ľudia zvyknú „tých iných“ škatuľkovať a považovať za hrozbu. V tomto má moderný svet ohromnú výhodu, môžeme zlomiť predsudky starších generácií. Myslím si, že tínedžeri a mladí ľudia v súčasnej dobe nepovažujú odlišnosť za zlé. Radi cestujeme, spoznávame nové kultúry a stretávame sa s ľuďmi z celého sveta. Vďaka tomuto máme o svete vytvorený príjemnejší obraz, ako majú staršie generácie. Mnohí mladí ľudia sa snažia proti diskriminácii bojovať aj prostredníctvom sociálnych sietí, zverejňujú príspevky týkajúce sa problémov spojených s rasizmom, uskutočňujú rôzne pochody a protesty, jednoducho povedané, snažia sa ukázať svetu jednotu a vyjadriť podporu ľuďom, ktorí sú pre svoju odlišnosť považovaní za horších.

Nikto z nás sa nenarodil s presvedčením o svojej nadradenosti. Tieto názory sa začínajú formovať vplyvom okolia a názorov väčšiny. Opäť sa však vraciam k otázke, ako je možné, že po všetkých udalostiach 20. storočia sa aj dnes nájdu prívrženci týchto extrémistických ideológií. Na Slovensku sa dokonca politickým stranám, ktoré si zakladajú na fašizme, pomerne darí. Stredné Slovensko, kde sa naplno prejavilo Slovenské národné povstanie, je dnes paradoxne miestom s najväčším percentom voličov a sympatizantov fašistických myšlienok. Cieľom Povstania bolo poraziť fašistov. Aj keď bolo potlačené, ukázalo, že sa ľudia neboja bojovať za slobodu a spravodlivosť. Napriek tomu by sme ako národ mali byť hrdí na prejavenie názoru a obetavosť. Veď množstvo vypálených dedín, vyvraždených obyvateľov sú historickými faktami, treba ich zanalyzovať, porozumieť im a pripomínať si ich.

Národ sa musí vedieť pozrieť na svoju minulosť a s odstupom času jej porozumieť. Všetky tie historické súvislosti formujú aj dnešnú prítomnosť a bez ostychu musíme pomenovať veci, ktoré boli dobré a ktoré zlé. Len tak sa dá dosiahnuť vzdelanie a minimalizovať možný návrat fašizmu a nacizmu.